

Gombár Endre

Egy író halála

Hasnyálmirigyrákja volt. A tegnapi utolsó vizsgálat véglegesen igazolta. Kezelőorvosa fél napig azon tűnődött, vajon megmondja-e neki. Az íróemberek érzékenyebbek az átlagnál. Másrészt viszont már jó ideje az volt a gyakorlat, hogy az orvos őszintén megmondja a betegének, mi a betegsége.

Másnap a délelőtti vizitnél megmondta neki. Se nem halkan, se nem hangosan. Mindenesetre az orvos szavait csak ő hallotta. Úgy érezte, nincs ideje rá, hogy megijedjen, sem arra, hogy azon nyomban elszámoljon vagy leszámoljon az életével. Alig láthatóan, de mégis száraz sápadtság borította be az arcát. Az orvos már várta az obligát kérdést. És ő meg is kérdezte: – Mennyi időm van még hátra?

– Két-három hónap, de lehet, hogy fél év – felelte az orvos tárgyilagosan, és közben arra gondolt, hányadszor mond ilyesmit egy betegének.

A silány ebédbe éppen csak belepiskált a vásott alumíniumvillával. Délután a csendes pihenő elmúltával meglátogatta a felesége.

– Ugye jobban vagy, drágám? – kérdezte a felesége, aki erősen hinni akart abban, hogy a férje tényleg jobban van a három napja tartó kórházi tartózkodás után. – Látom, az infúziót is kivették. Már nincs rá szükséged – folytatta, és fogalma sem volt az igazságról, arról, amit az orvos délelőtt mondott el az írónak. – Hoztam neked őszibaracklét – mondta –, rostos, az jót tesz az emésztésnek. Aztán, nézd, ez itt két csirkecomb – mutatta a sztaniolba csomagolt csirkecom-

bokat –, ezt tudom, hogy szereted. Enned kell, hogy ne fogyjál le, sejtem, hogy a kajával nem kényeztetnek el.

Ő meg csak nézte, nézte a feleségét, mint aki bűvöli. Nem tudta, meg kell-e mondania neki, amit az orvos a tudomására hozott. Ugyanakkor arra gondolt, hogy a felesége és az orvos első találkozásakor az orvos úgyis megmondja neki is. Felesége szinte olvasott a gondolataiban. Harminc-négy év házasság után nem volt nagy csoda. – Mondani akarsz valamit, édesem? – nézett a férjére fürkészően.

– Nem... nem is tudom. De... de tudod, hogy én... hogy én komolyan beteg vagyok?

A felesége most színészkedni kezdett. – Na persze... valamennyire. Különben nem volnál kórházban. De a leleteid még nincsenek meg...

– Épp ez az! – mondta, erőt véve magán, súlyosan. – Megvannak. Legalábbis az orvos látta őket.

– És??? – nyitotta kerekre a szemét a felesége.

– Nem jók.

– Mit jelent az, hogy nem jók?

Megint erőt vett magán, amint ki-nyögte: – Hasnyálmirigyrák.

Felesége megfogta a kórházi ágy fehér támlarácsát. – Az... az még nem biztos. Ugyan... a leletek annyiszor tévesek... tévesek lehetnek.

– Az én leleteim nem tévesek – mondta az író, mint aki presztízskérdést csinál a betegségéből. – A vizitnél az orvos világosan elárulta. Vagyis megmondta őszintén. Érted?

Felesége már nem tudott színészkedni, már sem az értelem, sem a be-

látás nem vezérelte. Könnyek szöktek a szemébe, de nem vette elő a zsebkendőjét. Csak állt, akár egy élettelen bábu, könnyes szemmel, a kórházi ágyba kapaszkodva. Görcsösen kapaszkodott a fehér támlarácsba, görcs szorította össze a mellkasát, kiszaladt a vér a fejéből, ha nem fogja az ágyat, úgy érezte, elesett volna.

Az író felült, nehézkes mozdulattal az oldalára fordult, és megfogta a felesége karját. – Nem akarom, hogy szomorú legyél – mondta, okosabb dolog nem jutott az eszébe.

– Nem vagyok szomorú – szipogta a felesége. – Akárhogy van, te meg fogsz gyógyulni – mondta, és erősen megszorította az író két karját, mint aki vissza akarja tartani minden rossztól vagy meg akarja tartani magának.

– Tudod, édesem, egyszer minden véget ér – mondta az asszonynak. – Akár akarjuk, akár nem.

Közhely, gondolta magában. Ilyen mondatot sosem írtam le a novelláimban, hála istennek.

– De mi együtt maradunk, érted? – bizonykodott a felesége, és a szemével mintha hipnotizálni akarta volna a férjét. Végre kihalásztta kezításkájából a zsebkendőjét és megtörölte a szeme alját. Elővett egy kis ovális tükröt is. – Kicsit elmázolódott a szemfestékem – magyarázta. – De csak az esőtől.

– Miért? Esik? – kérdezte kis sóhajjal az író. – Észre se vettem.

– Hát csak mert nem néztél ki az ablakon.

– Tényleg – állapította meg a férfi, és feljebb húzta a félreacsúsztott takarót.

– Hogy vannak a gyerekek? – kérdezte. – Ők mikor jönnek?

– Lili azt mondta, hogy öt felé. Laci holnap.

– Nekik ne mondj semmit, rendben?

– Mit mondanék, amikor nem is biztos semmi? – mondta az asszony méltatlankodva, bár megint szipogni kezdett.

– Biztosnak minden biztos, de nem kell hogy ők is fölöslegesen idegeskedjenek – mondta az író. – Elég, ha te idegeskedsz – folytatta. – Bár neked se kellene. Tudod, én már megpróbálok hozzászokni a gondolathoz...

– Miféle gondolathoz? – kérdezte az asszony, megint a zsebkendőjét kutatva.

– Hát ahhoz, hogy nem olyan nagyon sokára már nem leszek.

– Ne kezd elölről!

– Miért, talán nem így van? – kérdezte az író, azt remélve, hogy a felesége határozott nemi fog válaszolni. Mintha az mindent megváltoztatna.

Mindketten elhallgattak. Az író mintha hallotta volna a bal csuklóján lévő régi karórája ketyegését. Egymást nézték. Résnyire nyílt az ajtó, benézett egy ápolónő. A csend folytatódott. Egyikük sem tudta, most mit kellene mondania. Az író az őszibaracklé felé nyúlt, de nem érte el. Felesége megkérdezte: – Innál egy kicsit?

Bólintott. Az asszony teletöltötte a doboz mellett álló üvegpoharat. Az író egy hajtásra kiitta. – Ez nem rossz – mondta. Hogy mondjon valamit.

– Gondoltam, hogy ízleni fog – mondta az asszony. Az író az ablakra bámult. Egy kövér légy mászkált összevissza az üvegen. Nem tudta fel fogni, hogy hiábavaló az igyekezete, nem jut ki a szabadba.

– Holnap is jövök – folytatta a felesége, de rögtön megbánta. Mert férje biztosan éppen ezt tartotta természetesnek. Aztán úgy érezte, tovább rontotta. – Minél többet látlak, annál jobb.

– Gyere csak, amikor ráérsz. Jöhetsz később is, ha nem tudsz el-

kéredzkedni a főnökötől – fordította fejét a felesége felé. Mindketten gondolataikba mélyedtek. Hallgattak. Pontosan tudták, mire gondol a másik. Arra, hogy mi lesz holnap.

– Ha akarod, rostos narancslevet is hozok – törte meg a csendet az asszony.

– De azt sűrítőményből csinálják, úgy tudom – jegyezte meg, és meg akarta simogatni a felesége fejét. Riadtan észlelte, hogy elzsibbadt a karja és nem akar mozdulni. Nem értette, mitől, de nem is szólt többet. Mintha az egész ágy megemelkedett volna vele együtt. Mintha felülről nézné a feleségét. Mintha a felesége és a szobában lévő három betegtársa, meg azok látogatói összezsugorodtak volna. Megdörgölte a szemét.

Kinézett az ablakon. Galambok szárnyaltak kint. Egy erős motorzajra visszatért a valóságba.

– Mit szoktak ilyenkor csinálni? – nézett kérdően a feleségére.

– Én már adtam az orvosnak. A nővéreknek holnap fogok adni – biztosította az asszony.

– Nem arra gondoltam – mondta, kicsit ingerülten.

– Hát mire?

– Hát hogy rendezzem a... a dolgaimat. Írásban. Vagy mit gondolsz?

– Ne beszélj butákat! – válaszolt a felesége. – Mondtam már, hogy meg fogsz gyógyulni.

– Majd üzenek onnan főntről, ha meggyógyultam – bökött mutatóujjával a mennyezet felé. – Állítólag ott mindenki egészséges és boldog, megszabadul minden bajától. Láthatja a Teremtőt, és angyalok röpködnek körülötte.

Felesége most elővette a zsebkenőjét. Sikerült visszatartania a könnyeit. Úgy tett, mintha a sminkjét akarta volna megigazítani, mert a kis

tükröt is kivette a kézitáskájából. Nem akarta tudomásul venni a diagnózist. Nem és nem! – mondta magában. – Meg fogjuk ünnepelni az ötvenedik házassági évfordulónkat.

Az író félig ülve, félig fekvé fészkelődött a kórházi ágyon. Bejött egy nővér, kivitte az éjjeli szekrényen álló üvegkancsót és zavarosnak látszó teával hozta vissza.

– Tessék inni! – figyelmeztette.

– Köszönöm – bólintott –, de van gyümölcslevem is. – Csak nem tettek ebbe a teába valami nyugtatót? – mondta a feleségének. – Mert felesleges. Teljesen nyugodt vagyok.

– Hát persze. Nincs is okod a nyugtalanságra – nyugtázta a felesége, pedig tudta, hogy nagyon is volna.

Megszólalt egy hangszóró. – Kérjük a kedves látogatókat, fejezzék be a látogatást.

– Látod, van itt technika – jegyezte meg, és megpróbált mosolyogni, de fanyarra sikerült. – Csak rajtam nem segít.

– Meg fogsz gyógyulni – bizonygatta a felesége. – Ma már mindenféle új gyógyszerek vannak... Holnap újra jövök – mondta. – Mit hozzak? Mire van szükséged?

– Valami rendes ennivalót hozhatsz – felelte. – Tudod, mit? Hozhatnál egy franciakrémest. Utóételnek – tette hozzá. – Azt mindig meg tudom enni.

Másnap a felesége nagyon megremült. Az íróba fentről infúzió csöpögött, a takarója alól egy csövön vizeletes zacskó lógott. Ez azt jelentette, hogy katétert nyomtak belé.

Amikor meglátta a feleségét, motyogott valamit, és már fanyarul sem tudott mosolyogni.

– Hogy vagy, drágám? – kérdezte az asszony, megpróbálva leplezni ijedségét.

– Lát-ha-tod – felelte szótagolva és hangsúlyozva. – Minek kérdezed? Inkább szólj a nővérnek, hogy mindjárt elfogy ebből a nyomorult zacskóból a folyadék. Az infúzió.

A járóképes betegek egymást segítették. Az osztályon harmincnyal beteg volt, és csak két ápolónő. Kettejük közül is az egyik rendszeresen eltűnt. Olyankor lerohant az udvarra cigarettázni, vagy a nővérszobában kávézott.

Fél ötkor megérkezett Lili és Laci. Az infúziót zacskóstul, állványostul elvitték már, de a katéter maradt. A fia megkérdezte: – Ez minek, apa?

– Nemcsak székrekedésem van, de pisilni se tudok – mondta, és megigazította a takaróját. Felesége két franciakrémest hozott neki, a gyerekei gyümölcslevet.

– Mikor engednek haza, apukám? – kérdezte Lili.

– Holnapután, kiskedden, kislátnyom – felelte. – Honnan tudjam?

– Otthon biztosan jobb dolgod lenne, drágám – vetette közbe a felesége. – Az is lehet, hogy gyorsabban gyógyulnál...

– Vagy nem – mondta, és lehorgasztotta a fejét. – Persze lehet, hogy egyre megy – fejezte be.

Egy szerdai napon temették el. Ahogy írni és mondani szokás: szűk

családi körben. Már nagyon messze járt a testétől. Sok milliárd fényévyire. De még folytatta az útját. Lelki szemeivel – mert már csupán lelki szemei voltak – látta, amint gyászoló hozzátartozói lehajtott fejjel hagyják el a temetőt, útközben betérnek egy kávézóba, ahol kávé és Unicumot isznak, majd három különböző irányban elindulnak hazafelé.

A csillagközi térben suhanva visszagondolt az életére. Világossá váltak a hibái és az erényei. Hogy mikor döntött jól, és mikor rosszul. Lelki ismeret-furdalást érzett azokért a kudarcokért, amelyek családja életét döntően befolyásolták. De jól tudta, hogy csak az az egy élet adatott meg neki, ugyanúgy, mint a többi embernek is, és már nem lehet semmit sem visszacsinálni. Folytatta földi tünődését azon, hogy tényleg van-e Teremtő. Arra a következtetésre jutott, hogy kell lennie, ha egyszer itt száguld a semmiben, de határozott irányban. Vajon milyen lehet? Mikor és hogyan fog találkozni vele? Mi lesz a találkozásakor? És mi lesz a sorsa utána? Lelki szemei kezdtek elhomályosulni. Már nem látta többé a hozzátartozóit. Hatalmas csóvával egy üstökös húzott el mellette. De csak egy pillanatil látta, aztán az üstökös is eltűnt a feketeségben.